

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylającej dyrektywę Rady (UE) 2015/652”

[COM(2021) 557 final – 2021/0218 (COD)]

(2022/C 152/21)

Sprawozdawca: **Christophe QUAREZ**

Współsprawozdawca: **Lutz RIBBE**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 13.9.2021 Rada Unii Europejskiej, 22.9.2021
Podstawa prawna	Art. 114, art. 194 ust. 2 i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia na sesji plenarnej	9.12.2021
Sesja plenarna nr	565
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	191/2/5

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES popiera cel dotyczący zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych i z zadowoleniem odnotowuje, że jest on ukierunkowany na sektory przemysłu, transportu i mieszkalnictwa. Oczekuje się, że polityka w zakresie energii odnawialnej przyniesie rezultaty w trzech obszarach: łagodzenie zmiany klimatu, bezpieczeństwo energetyczne i rozwój gospodarczy (tworzenie miejsc pracy); wymaga ona jednak także pewności prawa, tę zaś osłabia fakt, że zmiany dokonuje się zaledwie dwa tygodnie po upływie terminu transpozycji. EKES podkreśla niemniej, że nawet podwyższony cel prawdopodobnie nie jest zgodny z paryskimi celami klimatycznymi, a tym bardziej z postanowieniami Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu mającymi zapobiec groźnej ingerencji antropogenicznej w system klimatyczny. Te niebezpieczne ingerencje widać już dziś w postaci wzrostu temperatur na świecie.

1.2. EKES zwraca uwagę Komisji na potrzebę synergii między istniejącymi uregulowaniami poddanymi przeglądowi w pakiecie „Gotowi na 55”, a także nowymi proponowanymi narzędziami takimi jak Społeczny Fundusz Klimatyczny czy mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji dwutlenku węgla.

1.3. EKES uważa za niezbędne stworzenie równych warunków działania dla różnych źródeł produkcji energii, co wymaga zniesienia dopłat do paliw kopalnych, które nadal rosną⁽¹⁾.

1.4. EKES przypomina, że obywatelki i obywatele, zwłaszcza młodzież, muszą znajdować się w centrum europejskiej polityki energetycznej, w związku z czym ubolewa nad brakiem ambicji Komisji w zakresie promowania i rozwijania prosumpcji indywidualnej i społecznościowej, wbrew temu, co przewidziano w komunikacie w sprawie unii energetycznej.

1.5. EKES ogólnie popiera zasady odpowiedzialnego leśnictwa określone we wniosku i proponuje, aby nadać priorytetowe znaczenie wykorzystaniu pochodzących z leśnictwa produktów ubocznych oraz pochodzących z recyklingu produktów z drewna do celów bioenergii. Wnosi również o ponowną ocenę wsparcia dla instalacji bioenergetycznych z myślą o skierowaniu biopaliw do transportu, zwłaszcza w przypadku gdy elektryfikacja jest trudna do przeprowadzenia, o ile biopaliwa stanowią alternatywę łatwo dostępną przy rozsądnych kosztach, jak to bardziej szczegółowo opisano w pkt 4.9 i 4.20.

⁽¹⁾ Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1.

1.6. EKES wyraża ubolewanie z powodu braku jasnej strategii rozwoju lądowych elektrowni wiatrowych i fotowoltaicznych na wzór niedawno opracowanej przez Komisję strategii na rzecz morskich farm wiatrowych. Strategia w zakresie decentralizacji i skutecznego promowania energetyki obywatelskiej pomogłaby wzmocnić regionalne łańcuchy wartości i zwiększyć społeczną akceptację transformacji energetyki. W przeciwnym razie Europa może zapłacić wysoką cenę (społeczną i ekonomiczną) za zbyt pobłażliwe podejście, które przejawiała w ciągu ostatnich dziesięcioleci. EKES zwraca również uwagę na większą potrzebę:

- systematycznego prognozowania rosnącego zapotrzebowania na energię w podziale na obszary i rodzaje, a także prognozowania transformacji poszczególnych rodzajów energii,
- planowania koncepcyjnego przyszłej architektury systemu energetycznego.

1.7. EKES wzywa Parlament Europejski i Komisję do ponownego zainicjowania debaty na temat wyznaczenia wiążących celów krajowych.

2. Wprowadzenie

2.1. Wniosek dotyczący przeglądu dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (zwanej dalej „dyrektywą”), który jest przedmiotem niniejszej opinii, został opublikowany 14 lipca 2021 r. Jest to integralna część pakietu „Gotowi na 55” opracowanego przez Komisję w celu zmniejszenia naszych emisji gazów cieplarnianych o 55 % do 2030 r., aby umożliwić Unii Europejskiej osiągnięcie neutralności klimatycznej w 2050 r., jak przewiduje Europejskie prawo o klimacie.

2.2. Z ogłoszonego w sierpniu 2021 r. najnowszego raportu Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) wynika, że w 2019 r. zarejestrowano najwyższe stężenie CO₂ w atmosferze od co najmniej 2 milionów lat. Autorzy raportu przypominają również, że osiągnięcie neutralności klimatycznej jest warunkiem sine qua non ograniczenia ocieplenia do 1,5–2 °C. Konferencja COP26, która odbędzie się w Glasgow w listopadzie 2021 r., będzie okazją do przeanalizowania postępów poczynionych przez państwa od czasu zawarcia porozumienia paryskiego w 2015 r. oraz do zwiększenia ambicji klimatycznych. Istotnie, jak niedawno podkreśliła Międzynarodowa Agencja Energetyczna, neutralność klimatyczna wymaga przekształcenia światowej gospodarki zdominowanej obecnie przez paliwa kopalne w model oparty głównie na energii odnawialnej⁽²⁾. Właśnie w tym kontekście dokonywany jest przegląd dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii.

3. Uwagi ogólne na temat wniosku dotyczącego dyrektywy

3.1. W związku z dążeniem do uczynienia UE światowym liderem w zakresie energii odnawialnej dyrektywa została poddana niezbędnemu przekształceniu w 2018 r.⁽³⁾ EKES wyraża ubolewanie z powodu braku stabilności regulacyjnej, który wynika stąd, że zaproponowano modyfikacje do tych samych punktów, które były przedmiotem ostatnich zmian do dyrektywy, zaraz po terminie transpozycji tych zmian, upływającym 30 czerwca 2021 r. Popiera jednak propozycję Komisji, by dokonać przeglądu dyrektywy w świetle nowych celów w zakresie redukcji emisji CO₂ określonych w Europejskim prawie o klimacie i wykorzystać tę okazję do uproszczenia zasad i wyeliminowania niedociągnięć. Podkreśla, że stosowanie energii ze źródeł odnawialnych nie może być przesadnie skomplikowane. Podniesienie wiążącego celu dotyczącego ilości energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych do 40 % było rzeczywiście konieczne, podobnie jak zwiększenie udziału energii odnawialnej w takich sektorach jak budownictwo, przemysł czy też transport. EKES wskazuje jednak na trzy obszary działań, którym należy poświęcić więcej uwagi, ponieważ zostały jedynie częściowo ujęte w projekcie przeglądu.

a) Należy zwiększyć uczestnictwo obywateli i konsumentów

3.2. Pomimo wysokich oczekiwań europejskich obywateli i obywateli zasoby proponowane przez UE w celu zachęcenia konsumentów do uczestnictwa pozostają niewystarczające, ponieważ w dyrektywie wciąż jasno nie zdefiniowano pojęcia prosumpcji. Komisja Europejska powinna zaproponować mechanizm monitorowania, aby wesprzeć państwa członkowskie we wdrażaniu przyjętych zasad, a tym samym umożliwić rozwój prosumpcji. Decydenci polityczni powinni być informowani o przykładach najlepszych praktyk. Prosumpcję należy urzeczywistnić poprzez:

- sformalizowanie sposobu, w jaki obywatelki i obywatele mogą stać się prosumentami,
- usunięcie istniejących barier takich jak nadmierna biurokracja,

⁽²⁾ Międzynarodowa Agencja Energetyczna, *Net Zero by 2050 — A Roadmap for the Global Energy Sector (windows.net)*[Zeroemisyjność netto do 2050 r.: plan działania dla światowego sektora energii], s. 3.

⁽³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/pl/our-work/opinions-information-reports/opinions/revision-renewable-energies-directive> (Dz.U. C 246 z 28.7.2017, s. 55).

— przyznawanie finansowania za pośrednictwem gmin, aby obywatele nie byli uzależnieni od podmiotów przemysłowych.

Niezbędne jest zniesienie barier biurokratycznych i zadbanie o to, by finansowanie docierało do założonych odbiorców (takich jak kierowane przez młodzież organizacje oddolne i lokalne), a przy tym należy wyjaśnić kwestię zobowiązań, którymi w przyszłości może zostać obciążony prosument. W tym przypadku pierwszeństwo musi mieć stabilność prawa, gdyż konieczne jest zagwarantowanie konsumentom pomocy finansowej i know-how, aby zachęcić ich do podjęcia ryzyka i zostania prosumentami. EKES uważa, że po przeglądzie omawiany instrument ustawodawczy nie powinien być odnawiany przed 2030 r., tak aby wszystkim szeroko rozumianym podmiotom w tej branży zapewnić stabilność prawa, jak to stwierdzono już w pkt 3.1 powyżej.

3.3. O ile słuszne jest dołożenie większych starań na rzecz dynamicznego wykorzystania morskich farm wiatrowych, jak przewidziano w strategii na rzecz morskiej energii odnawialnej, o tyle lądowe elektrownie wiatrowe i fotowoltaiczne muszą odgrywać znacznie większą rolę w przyszłym europejskim systemie energetycznym. Brak ogólnego podejścia budzi wątpliwości EKES-u, który apeluje do Komisji o przyjęcie strategii opartej na regionalnej polityce decentralizacji. Prosumpcja nie może się rozwijać bez wsparcia szczebla regionalnego i lokalnego, który dysponuje nie tylko zasobami technicznymi i finansowymi, lecz również znajomością specyfiki obszaru lokalnego, co pozwala na znaczną oszczędność czasu. Bliski kontakt tego szczebla z obywatelami i podmiotami działającymi w terenie uzasadnia przyznanie mu większych kompetencji z myślą o osiągnięciu celów określonych w dyrektywie. Wreszcie, strategii tej powinno towarzyszyć badanie na temat gospodarowania zasobami i surowcami krytycznymi (wydobycie, recykling itp.) niezbędnymi do wytwarzania i prawidłowego funkcjonowania energii odnawialnej. Zależność od paliw kopalnych nie może przerodzić się w zależność od surowców krytycznych.

b) *Lepsze wykorzystanie synergii*

3.4. Ze względu na mały odstęp czasu od poprzedniego przekształcenia niektóre z przyjętych nowych przepisów nie weszły jeszcze w pełni w życie. Zdaniem EKES-u obecny przegląd powinien zatem służyć dwóm celom.

3.5. W obecnym stanie rzeczy, zgodnie z modelowaniem w ramach unijnego scenariusza odniesienia na 2020 r., Unia powinna o nieco ponad 1 % przekroczyć aktualny cel, zgodnie z którym 32 % zużytej w UE energii ma pochodzić ze źródeł odnawialnych. Po pierwsze, przegląd musi umożliwić podniesienie obecnych celów przy jednoczesnym wytyczeniu nowych, aby zwiększyć udział energii odnawialnej o co najmniej 7 % na całym kontynencie.

3.6. Po drugie, skala zmian dokonywanych w ramach pakietu „Gotowi na 55” musi stanowić okazję do wzmocnienia istniejącej synergii między tymi przepisami a dyrektywą. Podejście to musi jednak odnosić się również do nowych narzędzi proponowanych przez Komisję Europejską, takich jak Społeczny Fundusz Klimatyczny czy mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂. Zatem potencjał korzyści wynikających z wdrożenia dyrektywy będzie mógł zostać w pełni wykorzystany tylko wtedy, gdy wykorzystanie odnawialnych źródeł energii będzie szedł w parze z ustanowieniem systemu rozliczania emisji dla części importowanego CO₂. Ustanowienie mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ w odniesieniu do niektórych sektorów należy na poziomie europejskim wykorzystać jako okazję do stworzenia równych warunków działania. Przykładem dobrze wykorzystanej synergii jest przewidziane w art. 25 zastąpienie zakładanego celu dotyczącego co najmniej 14-procentowego udziału energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii przez sektor transportu wiążącym celem redukcji intensywności emisji gazów cieplarnianych o 13 % do 2030 r. Tego rodzaju działanie zapewni większą spójność z przeglądem systemu handlu uprawnieniami do emisji, jak również z przepisami dotyczącymi norm CO₂. Niemniej jednak, zgodnie ze strategią Komisji na rzecz integracji systemu energetycznego⁽⁴⁾, priorytetem powinna być elektryfikacja sektora transportu, ilekroć jest możliwa z ekonomicznego i technologicznego punktu widzenia. Propozycja przeglądu poprzedza również przegląd dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i powinna stanowić okazję, by Komisja wykazała się wysokim poziomem ambicji w chwili przedstawienia kontynuacji pakietu „Gotowi na 55”, co zaplanowano na 14 grudnia 2021 r.

c) *Ożywienie gospodarcze powinno umożliwić rozkwit energii odnawialnej*

3.7. Podczas gdy popyt na energię elektryczną prawie powrócił do poziomu sprzed kryzysu zdrowotnego, ożywienie gospodarcze doprowadziło do rozkwitu produkcji energii ze źródeł odnawialnych ze szkodą dla wykorzystywania paliw kopalnych⁽⁵⁾. Aby ta korzystna sytuacja stała się w przyszłości trwałą tendencją, konieczne jest stworzenie warunków uczciwej konkurencji między źródłami produkcji energii. Przede wszystkim oznacza to jak najszybsze zakończenie dopłat do paliw kopalnych, szacowanych w 2018 r. na około 50 mld EUR w skali całej Europy⁽⁶⁾ (z zastrzeżeniem, że część pośrednia dopłat nie została uwzględniona w wyliczeniu).

⁽⁴⁾ COM(2020) 299 final.

⁽⁵⁾ Ember, *European Electricity Review: H1-2021*, (ember-climate.org).

⁽⁶⁾ Komisja Europejska, *Załączniki do sprawozdania na temat stanu unii energetycznej na 2020 r. na podstawie rozporządzenia (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu*.

3.8. Rozporządzenie delegowane w sprawie taksonomii w zakresie łagodzenia zmiany klimatu może, jeśli zostanie przyjęte przez Radę i Parlament, ukierunkować przyszłe inwestycje na zrównoważone aktywa, do których należy energia odnawialna. Dopiero po wyeliminowaniu zakłóceń konkurencji między źródłami energii energia odnawialna będzie mogła swobodnie konkurować na rynku. W oczekiwaniu na to rozwiązanie EKES z zadowoleniem przyjmuje podejście Komisji, które pozwala zapobiec utracie konkurencyjnej pozycji energii odnawialnej.

4. Uwagi szczegółowe dotyczące tekstu dyrektywy

a) Wiążący czy niewiążący charakter proponowanych celów

4.1. EKES ponawia swoją krytyczną uwagę⁽⁷⁾, że przegląd dyrektywy nie zawiera wiążących celów krajowych, w przeciwieństwie do przeglądu z 2009 r. O ile Unia Europejska osiągnęła swój cel zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii do 20 % do 2020 r., o tyle niektórym państwom członkowskim nie udało się zrealizować ich celów, podczas gdy inne ledwo co je osiągnęły⁽⁸⁾, wykorzystując wyjątkową koniunkturę gospodarczą spowodowaną kryzysem zdrowotnym, który spowolnił część gospodarek narodowych. Ten przykład ilustruje słabość obecnych ram zarządzania, które umożliwiają jedynie „zachęcanie” państw członkowskich do przestrzegania celów krajowych. EKES wzywa Radę Ministrów, Parlament Europejski i Komisję Europejską do ponownego podjęcia debaty na temat ustalenia wiążących celów krajowych, na temat odpowiedniego zarządzania kwestiami energii i/lub przynajmniej bardziej represyjnych środków wobec państw uchybiających obowiązkowi, aby zapewnić realizację ambicji na szczeblu krajowym. W dyrektywie wskazano tutaj ograniczenia działań opartych na dobrowolności. Chociaż kilka państw członkowskich przekroczyło swoje prognozy na 2020 r., pojawia się ryzyko równania w dół, które mogłoby wywołać u najbardziej zaawansowanych państw zniechęcenie związane z brakiem woli niektórych krajów członkowskich oraz niewyciągnięciem konsekwencji.

4.2. Jeśli chodzi o nowy wiążący cel 40 % energii odnawialnej do 2030 r. (wobec poprzedniego celu wynoszącego 32 %), to dotyczy on łącznego zużycia energii, a nie tylko zużycia energii elektrycznej. EKES z zadowoleniem przyjmuje, że Komisja zaproponowała najambitniejsze założenie w ramach zakresu określonego w planie celów klimatycznych (38–40 %), aby osiągnąć nowy cel w postaci redukcji emisji gazów cieplarnianych o 55 % do 2030 r. Świadczy to o ambicji europejskiej władzy wykonawczej, która pragnie przyspieszyć wdrażanie zielonych technologii, co EKES przyjmuje z uznaniem. Jednak ten wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w koszyku energii elektrycznej państw członkowskich będzie miał konsekwencje w zakresie zużycia energii i energii elektrycznej⁽⁹⁾, gdyż oczekuje się, że udział zużycia energii do 2050 r. spadnie. Scenariusze na 2050 r. należy zaktualizować w świetle nowych celów, uściślając zwłaszcza rolę magazynowania energii elektrycznej, które być może będzie się musiało rozwijać szybciej, niż przewidywano, bądź rolę oszczędności energii, którą – pod względem pewnych zachowań – uwidocznili kryzys zdrowotny.

4.3. Nowy cel jest jednak dla niektórych państw członkowskich bardzo ambitny. W sytuacji gdy wiele państw nie nadąża z programem dekarbonizacji sektora budowlanego, EKES popiera proponowane podejście polegające na zwiększeniu wysiłków sektorowych takich jak włączenie odnawialnych źródeł energii do sektora ogrzewania i chłodzenia. Konkretny cel dotyczący 49 % udziału energii odnawialnej w budownictwie, o którym mowa w nowym artykule 15a, rzeczywiście był pilnie potrzebny. EKES kwestionuje jednak jego niewiążący charakter. Sektor budowlany musi zmniejszyć emisje o 60 % do 2030 r. i osiągnąć neutralność do 2040 r., aby spełnić cele określone w Europejskim Zielonym Ładzie. Z uwagi na fakt, że wiele państw może napotkać trudności w realizacji tego celu, EKES podkreśla znaczenie korzystania od 2025 r. ze środków ze Społecznego Funduszu Klimatycznego. Środki te powinny umożliwić przyspieszenie wdrożenia renowacji budynków, zarówno publicznych, jak i prywatnych, a tym samym powstrzymać narastające zjawisko ubóstwa energetycznego, które dotyka ponad 30 milionów Europejczyków. Jednak zarówno w przypadku finansowania z przyszłego Funduszu Społecznego na rzecz Działań w dziedzinie Klimatu, jak i, bardziej ogólnie, z innych systemów wsparcia należy wdrożyć mechanizm monitorowania w celu zapewnienia prawidłowości przydziału środków finansowych na przeciwdziałanie zmianie klimatu. Rozmycie finansowania w budżetach krajowych nie pozwala na skuteczną kontrolę nad wykorzystaniem przydzielonych środków. Fundusze te będą musiały koncentrować się zresztą nie tylko na projektach szeroko zakrojonych, lecz również mniejszych, w przypadku których korzyści pieniężne osiągnięte pod względem MWh i emisji CO₂ są skromniejsze, lecz wpływ na obywateli oraz obywateli europejskich jest równie lub nawet bardziej znaczący. EKES apeluje, by w miarę możliwości w poszczególnych krajach zharmonizować kryteria przydziału środków, jeśli chodzi o część, która będzie przeznaczona na zachęcenie obywateli do aktywności w celu ułatwienia ewentualnej współpracy transgranicznej.

4.4. EKES pragnie przypomnieć, że dekarbonizacja sektora przemysłowego jest obecnie zbyt powolna, mimo że sektor ten był priorytetowym celem kolejnych europejskich planów klimatycznych. Emisje przemysłowe są objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji (ETS). Jednak ze względu na nadmiernie liberalny system bezpłatnych przydziałów ponad 90 % zanieczyszczeń przemysłowych nie skutkuje obciążeniem zainteresowanych przedsiębiorstw żadnymi kosztami, co sprawia, że w latach 2012–2018 sektor zmniejszył emisje tylko o 1 %. EKES wzywa zatem do ustalenia wiążącego celu na

⁽⁷⁾ Dz.U. C 246 z 28.7.2017, s. 55.

⁽⁸⁾ Eurostat, *Renewable energy statistics – Statistics Explained* [Statystyki dotyczące energii odnawialnej – wyjaśnienie], europa.eu.

⁽⁹⁾ 6_PL_ACT_part1_v3.docx (europa.eu).

poziomie 1,1 %, który zmusi przemysł do corocznego zwiększania wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Orientacyjny cel mógłby być traktowany jako danie podmiotom przemysłowym wolnej ręki, co mogłoby stanowić hamulec dla europejskich ambicji klimatycznych.

4.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że cel dotyczący włączenia energii odnawialnej do sektora ogrzewania i chłodzenia stał się wiążący. EKES pragnie jednak podkreślić, że początkowo przewidziany w dyrektywie cel wynosił 1,3 %, podczas gdy nowy cel wynosiłby jedynie 1,1 %. Zgodnie z oceną skutków dołączoną do wniosku dotyczącego zmiany prawie połowa państw członkowskich przedstawiła trajektorie, które nie były zgodne z przewidywanym celem. Aby umożliwić państwom członkowskim osiągnięcie tego celu, EKES proponuje wyznaczenie części dochodów przydzielonych Społecznemu Funduszowi Klimatycznemu i wykorzystanie jej w pierwszej kolejności na wymianę systemów ogrzewania i chłodzenia, których działanie w większości przypadków opiera się na paliwach kopalnych. Uważa, że przedmiotem dyrektywy powinno być zwiększenie lub przynajmniej utrzymanie ambicji określonych w poprzednim przeglądzie, i zachęca wszystkie podmioty do zastanowienia się nad najlepszym sposobem osiągnięcia tego celu.

4.6. Aby osiągnąć neutralność klimatyczną w 2050 r., dekarbonizacja systemu energetycznego musi zostać osiągnięta do 2045 r. Udział energii odnawialnej w końcowym zużyciu energii brutto na poziomie 40 % w 2030 r. oznacza, że większość procesu dekarbonizacji będzie musiała zostać przeprowadzona w ciągu 15 lat (między 2030 a 2045 r.). W związku z tym kryzys klimatyczny wymaga bardziej pragmatycznego podejścia do rozwoju energii ze źródeł odnawialnych, które opierałoby się na porównaniu zakresu możliwości z ramami czasowymi. Po pierwsze, istotne jest skupienie się na celach, które z racjonalnego punktu widzenia są możliwe do osiągnięcia, uwzględniając obowiązujące przepisy. Choć w dyrektywie określono strategię średnio- i długoterminową, wytyczając ambitne cele, to nie może być ona realizowana kosztem szybszego tempa wdrażania zielonej energii, lecz – wręcz przeciwnie – powinna iść z nim w parze. W perspektywie krótkoterminowej również istotne i niezbędne jest położenie nacisku na wdrożenie technologicznie dojrzałych i popularnych źródeł wytwarzania energii odnawialnej takich jak panele fotowoltaiczne. W przypadku sektora transportu należy wspomnieć o większej elastyczności oraz o szerszym wachlarzu dopuszczalnych surowców odnośnie do biopaliw. Dopiero w perspektywie średnio- i długoterminowej inwestycje dokonane na podstawie wytycznych przyszłej dyrektywy będą mogły wnieść wkład w wysiłki i okazać pełen potencjał (wodór odnawialny, morskie farmy wiatrowe itp.), przyczyniając się do obniżenia emisyjności gospodarki europejskiej dzięki elektryfikacji zastosowań. Bez tego istnieje duże ryzyko, że Europa zapłaci wysoką cenę za zbyt pobłażliwe podejście, które przejawiała w ciągu ostatnich dwóch dziesięcioleci. Aby temu zapobiec, Unia powinna dokładnie określić swoją strategię, która będzie musiała wykraczać daleko poza samą tylko dyrektywę w sprawie odnawialnych źródeł energii i położyć nacisk na kompleksowe podejście wykorzystujące synergie.

b) Systemy ciepłownicze i transport

4.7. Komunikaty Komisji Europejskiej w sprawie strategii w zakresie wodoru oraz w sprawie strategii dotyczącej integracji systemów energetycznych zawierają kilka ważnych aspektów, które należy uwzględnić w tej strategii ogólnej. W opiniach TEN/717 i TEN/718 EKES wyraził ogólne uznanie dla tych komunikatów pomimo krytycznych uwag dotyczących braku spójności i jasności w niektórych aspektach. Jednakże proponowany przegląd tylko w pewnym stopniu obejmuje niektóre ważne aspekty, których dotychczas nie uwzględniano. Należy tutaj wspierać i przyspieszać badania naukowe, innowacje i wdrażanie.

4.8. Komisja proponuje wzmocnić systemy ciepłownicze. Jest to słuszne podejście, ponieważ sieci te są dobrym sposobem na wykorzystanie nadwyżki energii z coraz liczniejszych instalacji fotowoltaicznych lub wiatrowych.

4.9. Wniosek dotyczący dyrektywy ma na celu poprawę dostępu użytkowników samochodów elektrycznych do stacji ładowania, w tym do stacji prywatnych. Jest to uzasadnione z uwagi na fakt, że szybka elektryfikacja sektora mobilności jest jednym z najbardziej obiecujących sposobów na dekarbonizację sektora transportu, którego emisje wciąż wzrastają. Konkretnie przepisy dotyczące bezpośredniego dostarczania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wytwarzanej na miejscu lub w pobliżu punktu ładowania mogłyby stanowić ważny element strategii decentralizacji, która wzmocniałaby strukturę regionalną i energetykę obywatelską. EKES zwraca jednak uwagę na konieczność zapewnienia dojrzałych rozwiązań przy rozsądnych kosztach tym sektorom transportu, które trudno jest poddać elektryfikacji – obecnie jest to zwłaszcza sektor biopaliw, a w przyszłości także wodoru.

c) Promowanie i wdrażanie energii odnawialnej

4.10. EKES z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie szeregu inicjatyw związanych z odnawialnym wodorem, takich jak wprowadzenie celów cząstkowych dla przemysłu i transportu. Ponadto uważa, że ustalenie wiążącego celu dotyczącego 50 % udziału paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego wykorzystywanych jako surowiec lub nośnik energii jest odpowiednim podejściem i że czysty wodór powinien być traktowany priorytetowo⁽¹⁰⁾. Jednakże umożliwienie w art. 7 importu paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego, które następnie będą rozliczane jako wkład w państwie członkowskim, wydaje się potencjalnie problematyczne i wymaga wprowadzenia stosownych limitów.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 30.

4.11. Odnośnie do inicjatywy mającej na celu promowanie umów zakupu energii elektrycznej (art. 15) – ustalenie wytycznych w połączeniu ze wsparciem finansowym dla małych i średnich przedsiębiorstw powinno sprzyjać rozwojowi tego mechanizmu, który zapewnia przejrzystość cen sprzedaży zielonej energii elektrycznej w perspektywie długoterminowej. W bardziej ogólnym ujęciu inicjatywa ta jest wyrazem potrzeby zacieśnienia współpracy i koordynacji między podmiotami sektora w celu zapewnienia długoterminowej wizji podmiotom gospodarczym.

4.12. Kolejną inicjatywą przyjętą z zadowoleniem przez EKES jest zobowiązanie państw członkowskich do rozpoczęcia fazy testowej współpracy transgranicznej poprzez uruchomienie projektu pilotażowego w ciągu najbliższych trzech lat. EKES chciałby jednak uzyskać wyjaśnienia dotyczące warunków nawiązywania tego rodzaju współpracy. Zastanawia się w szczególności nad procedurami administracyjnymi wynikającymi z tej inicjatywy i wzywa Komisję Europejską do pomocy państwom członkowskim (tłumaczenie dokumentów związanych z procedurą itp.), aby mogły dotrzymać wyznaczonego terminu.

4.13. Zdaniem EKES-u nadszedł czas, by zastanowić się nad zasadnością utworzenia europejskiego organu nadzoru energii elektrycznej. Aby odpowiednio przygotować to ważne stanowisko, należałoby rozpocząć koncepcyjne planowanie systemu, które pozwalałoby prognozować rosnące zapotrzebowanie na energię w podziale na obszary i rodzaje, a także prognozować transformację poszczególnych rodzajów energii.

4.14. EKES popiera również inicjatywę przedstawioną w art. 9 ust. 7a, która ma na celu wprowadzenie wspólnego planowania przestrzennego przez państwa członkowskie z podziałem na poszczególne baseny morskie, aby ułatwić rozwój możliwości morskich farm wiatrowych. Takie podejście umożliwi maksymalizację potencjału poszczególnych basenów morskich, docelowo wzmacniając dążenie do wzajemnych połączeń elektroenergetycznych między państwami. EKES przyjmuje również z zadowoleniem tworzenie punktów kompleksowej obsługi, co powinno stanowić okazję do czerpania inspiracji z dobrych praktyk wprowadzonych w różnych państwach członkowskich w celu skrócenia czasu realizacji projektu. Ustalenie całkowitej mocy produkcyjnej dla poszczególnych basenów do 2030, 2040 i 2050 r. powinno również pozwolić na lepsze uwzględnienie potencjału morskiej energetyki wiatrowej w odniesieniu do każdego z państw członkowskich i sprzyjać jej rozwojowi. Z operacyjnego punktu widzenia upowszechnianie się transgranicznych projektów w zakresie energii odnawialnej, w szczególności morskiej energii wiatrowej, skłania EKES do wezwania Komisji Europejskiej do wznowienia dyskusji na temat europejskiego podmiotu zarządzającego siecią przesyłową, gdyż poziom europejski byłby najważniejszy dla zapewnienia zarządzania przepływami energii elektrycznej w czasie rzeczywistym. Jest to docelowo najbardziej odpowiedni poziom do koordynacji mechanizmów rynkowych związanych z popytem i popytem, gwarantujący jednocześnie bezpieczeństwo systemu, który będzie coraz intensywniej wykorzystywany wraz z rosnącym udziałem odnawialnych źródeł energii.

4.15. EKES wielokrotnie podkreślał potrzebę stworzenia nowych struktur rynkowych w celu zrównoważenia produkcji i zużycia energii na poziomie mikro. Struktury te ułatwiłyby integrację mniejszych urządzeń magazynujących z systemem energetycznym. Na przykład rozwój elektromobilności powinien umożliwić wykorzystanie baterii w celu inteligentnego ładowania i zapewnić zdolności magazynowania na szczeblu lokalnym. Wniosek dotyczący zmiany nie uwzględnia jednak tego zagadnienia.

4.16. W pakiecie „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” zwraca się szczególną uwagę na konsumpcję własną i na społeczność energetyczne. Mechanizmy te stanowią potężne narzędzia prowadzące do zaangażowania obywateli i nadania im rangi pełnoprawnych, świadomych podmiotów transformacji energetycznej poprzez zwiększenie poczucia przynależności i wzmocnienie zdecentralizowanych struktur, które są korzystne zarówno z punktu widzenia gospodarczego, jak i społecznego. Jak podkreśliła Komisja Europejska w kontekście oceny krajowych planów energetyczno-klimatycznych, państwa członkowskie w niewystarczającym stopniu uwzględniają potencjał obywatelstwa energetycznego, co jest sprzeczne z jednym z podstawowych celów czwartego pakietu energetycznego. Aby zrealizować cele pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” i unii energetycznej, należy pilnie doprecyzować obowiązujące przepisy, a w szczególności pojęcia takie jak współdzielenie energii, opomiarowanie netto czy sprzedaż energii w systemie P2P. EKES ubolewa, że wniosek dotyczący zmiany nie zmierza do poprawy ram regulacyjnych w tych aspektach. Będzie to tym ważniejsze, że proponowany przegląd wytycznych w sprawie pomocy państwa na rzecz klimatu, energii i środowiska przewiduje znacznie niższy próg wyjątków od obowiązku przyznawania pomocy i określania jej poziomu w drodze postępowania przetargowego.

4.17. EKES zasadniczo popiera propozycję Komisji wzywającą państwa członkowskie, by wzięły pod uwagę utrzymanie „krajowych leśnych pochłaniaczy dwutlenku węgla i ekosystemów”, a także zasadę „kaskadowego wykorzystania biomasy” i gospodarki o obiegu zamkniętym. Wymaga to priorytetowego traktowania wykorzystania odpadów drzewnych, takich jak małe gałęzie, pniaki drzew i inne produkty uboczne, a także produktów z drewna pochodzących z recyklingu na potrzeby bioenergii. W związku z tym wskazana byłaby ponowna ocena wsparcia dla instalacji bioenergetycznych w tym obszarze, mając na uwadze, że postalości z tartaków i przemysłu celulozowego są źródłami energii. Ponadto, jak podkreślono we wniosku, rozsądne jest skierowanie biopaliw pochodzenia biologicznego do tych sektorów transportu, które są trudne do elektryfikacji, takich jak transport morski, długodystansowy lub lotniczy. W tym kontekście należy również wziąć pod uwagę problemy związane z dostępnością i kosztami. Aby zrealizować ten pomysł, w art. 25 należy wprowadzić rozróżnienie między biopaliwami pochodzenia biologicznego a energią elektryczną ze źródeł odnawialnych poprzez pomiar ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Tym samym w sektorze transportu priorytetem stają się energia elektryczna ze źródeł odnawialnych i biopaliwa na bazie pozostałości. Skutkuje to zwiększoną presją na obniżenie emisyjności sektora transportu poprzez bezpośrednią elektryfikację.

4.18. Szczegółowe obliczenia redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz kryteria zrównoważonego rozwoju przedstawione w załącznikach do projektu dyrektywy mają częściowo bardzo techniczny charakter. Zdaniem EKES-u wyraźnie zmierzają one we właściwym kierunku, nawet Komitet nie mógł ich w pełni ocenić w każdym indywidualnym przypadku. Na przykład w odniesieniu do biopaliw doprowadzą one do sytuacji, w której niektóre potencjalnie nadające się do wykorzystania lub obecnie stosowane substancje nie będą już mogły być stosowane, co może stanowić problem dla części przemysłu.

4.19. Komitet pragnie również zwrócić uwagę na to, że w niektórych przypadkach trudno będzie udowodnić, czy wszystkie kryteria są rzeczywiście spełniane. Na przykład „[...] należy przedstawić solidne i wiarygodne dowody, że nastąpił wzrost ilości pierwiastka węgla w glebie lub że prawdopodobnie nastąpi on w okresie, w którym przedmiotowe surowce były uprawiane, przy uwzględnieniu emisji powstałych w sytuacji, gdy takie praktyki prowadzą do zwiększonego stosowania nawozów i herbicydów” (zob. COM(2021) 557 załącznik 1 i 2). Chociaż taki wymóg ma sens, to trudno będzie go wykazać w praktyce.

4.20. EKES z zadowoleniem przyjmuje wyrażone w motywie 10 pragnienie skrócenia czasu rozpatrywania procedur administracyjnych, które stanowią hamulec dla rozwoju energii odnawialnej. Zastanawia się jednak, jakie konkretnie działania zamierza podjąć Komisja Europejska i jak zamierza wyjść poza proste zachęty, aby zapewnić skuteczne i sprawne ograniczenie opóźnień proceduralnych.

4.21. EKES w pełni podziela motyw 12, który mówi o potrzebie wystarczającej liczby wykwalifikowanych pracowników w branżach przyszłości. Wzywa Unię Europejską do przeprowadzenia kalkulacji kosztów siły roboczej niezbędnej do wdrożenia Europejskiego Zielonego Ładu oraz do priorytetowego inwestowania w szkolenia mające na celu przekwalifikowanie pracowników, których miejsca pracy zostaną zlikwidowane w wyniku zielonej transformacji. Byłoby to również dobrym sposobem na przyciągnięcie młodych ludzi do sektora ekologicznego dzięki nowo tworzonej miejscom pracy i możliwościom biznesowym.

Bruksela, dnia 9 grudnia 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
